

poslje oktobarskih dana 1917. položaj Moskovskog hudožestvenog teatra bio je u prvi mah neizvjestan: u dinamici novih revolucionarnih zbivanja on se našao s repertoarom starih okruglo dvadeset godina. Izvedbe Ostrovskoga, Čehova, Gorkoga i dramatisacija Dostojevskoga značile su

čas odlično djelovala: riječ Knipper-Čehove i Kacalova, koji nisu zaboravili obećanje zadano Zagrebu. I tako je MHT spontano ponudio svoje gostovanje našem kazalištu telegramom upućenim iz Praga 18. X. 1922., kojega je tekst u prijevodu slijedeći: »Napuštajući Evropu i polazeći na godinu dana u A-

H U D O Ž E S T V E N I

neosporno najviše rezultate ruskog scenskog realističkog izraza, ali u konfrontaciji sa smionim eksperimentima Vahtangova, Mejerholda i Tairova taj je izraz bio klasificiran kao statičan i konzervativan. Diskusije o MHT-u kao tradicionalističkom teatru riješila je sam Lenjin izjavom: »Ako postoji kazalište, koje smo mi dužni iz prošlosti pod svaku cijenu spasiti i sačuvati, to je dakako MHT.« Time je domu umjetnosti u moskovskom Kamergerskom pereuloku bio osiguran kontinuitet, začët 1898., kad su ga osnovali Vladimir I. Nemirovič-Dančenko i Konstantin S. Stanislavski.

U ljetu 1919. grupa članova MHT s Knipper-Čehovom i Kacalovom gostovala je u južnoj Rusiji, u Harkovu. Za vrijeme izvedbe »Trešnjika« u grad su prodrle Denjikinove trupe, i ansambl se našao odrezan od matice. Prisiljen na povlačenje evakuirao se preko Krima u Tursku, nastupao zatim u Sofiji i Beogradu, a u prosincu 1920. došao u Zagreb. Tadašnja kazališna uprava ugovorila je 8 gostovanja, ali »Grupa umjetnika MHT« — kako se službeno nazivala — postigla je takav uspjeh, da je u Zagrebu ostala tri mjeseca i dala 23 predstave. Na posljednjoj predstavi »Na dnu« (13. III. 1921.) usred distiljivih manifestacija opraštanja ruski su umjetnici dali riječ, da će se vratiti u Zagreb, a to su obećanje ispunili u najskorije vrijeme.

U rujnu 1922. krenuo je iz Moskve kompletni MHT sa Stanislavskim na čelu na veliku turneju, kojoj su glavne etape bile Berlin — Prag — Pariz — New York. U Pragu se rješavalo, kako da se iskoriste slobodna 3—4 tjedna do nastupa u Parizu. U taj je

meriku, želja da još jednom pozdravimo Zagreb tako je velika, da možemo otkazati Skandinaviji te predložimo sedam gostovanja cjelokupnog ansambla sa Stanislavskim na čelu...«

Od 8. do 19. studenoga izvedeno je 12 predstava i jedna literarno-dramska matineja. Davao se »Car Fjodor Joanovič« A. K. Tol-

INICIJATORI I OSNIVAČI

M
H
A
T

MAKSIM GORKI

stoja (4 put), »Trešnjika« Čehova (3), »Tri sestre« Čehova (2) i »Na dnu« Gorkoga (3), a na matineji ulomci iz djela Gribojedova, Čehova, Dostojevskoga i Shakespearea. Zagreb je tada doživio autentične prvotne kreacije Stanislavskoga (Gajev, Veršinjin, Satin), Moskvina (car Fjodor, Luka), Knipper-Čeho-

ve (Irina, Maša, Nantja) i Kačalova (barun, Gajev), kojima se decenijama divila ne samo Rusija nego već 1906. Berlin i Beč, kad A. Kerr nije mogao da kaže drugo nego: »Kapu dolje pred Moskovljanima!«

S kakvim su zanosom primane predstave hudožestvenika, teško je opisati: iz večeri u

kojemu zahvaljuje na prijemu i kaže doslovno: »Dani, koje smo proveli u Zagrebu, i dječlovanje u Vašem prekrasnom kazalištu, ostat će zauvijek najradosniji dani u našem mječanju«. — Prigodom oproštajne predstave predao je Kačalov na posornici dru. Gavdiš, kao predstavniku kazališta, Adrenu, koju su

TEATAR U ZAGREBU

večer ponavljale su se nevidene manifestacije, gledalište je orlo pljeskom i poklicima odnševljenja, na pozornicu je padalo cvijeće iz parketa i loza — sve su to bile nezadržive provale entuzijazma, što su ga lakonskim, vrednotama svoje umjetnosti pobudili veliki majstori scene, i kao pojedinci i kao kolektiv. Zagrebačka je štampa tih dana bila puna

potpisali uprava i svi članovi MHT, a u kojoj je bilo receno: »Zarko od sve duše zahvaljujemo vam za sve vaše priznanje i ljubav i na rastanku s vama vjerujemo, da govorimo kao drug drugu ne »Zbogom!« već »Do videnja!«

Ovo se obećanje hudožestvenika — na radost našu — osivaruje evo po drugi put ovih

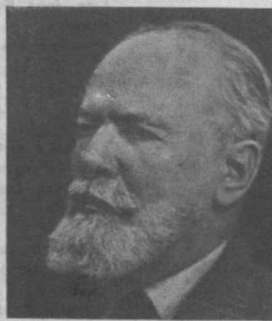
MOSKOVSKOG HUDOŽESTVENOG AKADEMSKOG TEATRA

A. P. ČEHOV

K. S. STANISLAVSKI

VL. I. NJEMIROVIČ — DANCENKO

članaka, kritika, komentara i intervjua, koji danas predstavljaju rječitu dokumentaciju o povišenom svedanom raspoloženju, u kojemu je tada upravo gorio kazališni Zagreb na svojoj najširoj fronti.

Uoci odlaska Stanislavski je uputio intendantu Benešiću izvanredno srdačno pismo, u

dana, kad će se pred našim gledalištem nakon trideset i četiri godine ponovo pojaviti moskovski umjetnici, koji su baklju slave preneli od svojih velikih i nezaboravnih predaka.

Dr. SLAVKO BATUŠIĆ